

Garay Béla: A színpadi beszéd

Közel negyvenesztendősz színészi munka tapasztalatai nem férnek el három szerény kötetben. Hogy mégis átadjon valamit gazdag élményeiből és hivatása iránt érzett szeretetét átültesse a fiatal színjátszók tudatába, most jelentette meg harmadik könyvét Garay Béla, akinek értékes munkásságát nemcsak színészi és rendezői teljesítménye tanúsítja, hanem a szakirodalom terén kifejtett elismerésreméltó igyekezete is méltán jelöli ki helyét kultúrmunkásaink élcsoportjában.

Különleges helyzetünk hozza magával, hogy kiadóvállalatunk népművelő akciója során színjátszásunk fejlesztésére nagy figyelmet szentel. Egyrészt ennek a körülménynek köszönhető, hogy egymásután következtek a szerző által a múlt év során összeállított szakkönyvek, amelyek kétségkívül gazdagították műkedvelőink tudását és komoly tanulmányt nyújtottak hivatásos színjátszóink számára.

Garay Béla legújabb könyve, reméljük, nem sorozatzáró műve, a színpadi beszéddel foglalkozik. Igazat kell adnunk a szerzőnek, amikor hangsúlyozza, hogy a magyar nyelv tisztasága és helyessége »A színpadi beszéd« legfőbb célkitűzése. Ezt a célt akkor érjük el, ha oldott saruval lépünk be Thália templomába, amelyben minden elhangzott szó nyelvápoló munka is.

»Vigyázzatok jól, amikor beszéltek«, ez a törvény nemcsak színjátszóink számára tartalmaz megszívlelendő utasításokat, hanem a nyilvánosság előtt fellépő felolvasó, népegyetemi előadásokat tartó közéleti szereplők számára is jelentős útmutatás. Az anyanyelv ápolása és szeretete, tisztaságának megőrzése kötelező tantárgy minden kultúrmunkás önképzésében. Ennek a kötelező tantárgynak leghasznosabb tankönyve »A színpadi beszéd«, amelynek tizenhat fejezete csoportokra osztja a művet, és minden fejezete értékes és érdemes tanulmányozni való anyag.

Népünk nem kis tömege, városi vagy falusi lakos, szórvány településekben él. A magyar könyv eljut a legtávolabb élő népcsoportokhoz is. Központi könyvkiadásunk és kultúregyesületeink irányítása sohasem vesztette el szem elől, hogy egyik legelterjedtebb munkaterület a műkedvelő színjátszás és a leggyakoribb ismeretterjesztés a költemények szava'ása. Ezen a munkaterületen igen jelentős segítséget nyújt Garay Béla könyve mindazoknak, akik népműveléssel foglalkoznak, mert az Arany János, Petőfi Sándor, Várady Antal, Endrődy Sándor, Babits Mihály idézetek részben teljes szövegükkel felkeltik az érdeklődést e kultúrmunka iránt és a szavakat művészi színvonalát emelik és biztosítják. De nemcsak a népi műkedvelés, hanem komoly színjátszói teljesítményre törekvő színészeink számára is hasznot hozó a könyv tartalma, mert Katona József Bánk bánja, Szigligeti Csikósa, Madách: Ember Tragédiája, Sophokles Antigónéja a feldolgozott és kiértékelte mű-

vészi anyag szempontjából nagyigényű színészi vizsgára való előkészületet biztosít. Shakespeare Hamletjének részletei, Baudelaire költeménye, Grimm meséje, azt bizonyítják, hogy az anyag kiválasztása gondos és lelkiismeretes munka eredménye. Az egyszerű népi műkedvelés mellett a hivatásos színész is megtalálja továbbképzésének útját, mert a közölt szemelvények feldolgozásában a szerző, gazdag tapasztalatai érvényesülnek.

Külön ajándéka a kötetnek Taurinus István 1519-ben latin nyelven írott hőskölteménye, a »Paraszi háború« egyik részlete, Dózsa György beszéde Gerő László fordításában. Erőteljes, hatásos műsorszám lesz sok műkedvelő estnek.

Garay Béla könyvének megjelentetése műkedvelőink és hivatásos színjátszóink szempontjából nagy jelentőségű. Ez már kifejtett színiiskola, ha eljutottunk magasabb követelmények felállításáig, amikor nemcsak műkedvelői előadást, hanem a legkisebb magyarlakta helyen is színvonalas értékes műsort szeretnénk biztosítani. A Színpadunk sorozatban nemrég jelent meg az 56. füzet. Ez közel hatvan műsorszám, amelyeknek művészi tolmácsolásához máris három kötet szakkönyv nyújt segítséget. Népcsoportunk kultúrmunkájának mérlege ezen a téren kedvező.

Alig félmilliót kitevő lélekszámra színházi szakirodalommal megjelenni és azt meglehetősen magas példányszámban eladni, — a kultúra magasabb színvona'ára irányuló törekvésnek biztató jele. Vajdaság magyarsága azonban e könyvvel kapcsolatban még egy jelentős hozzájárulással biztosítja kultúrtevékenységének elismertetését. Garay Béla könyvének 36. oldalán a Kiejtésről szóló fejezetében ezt írja: »A szép-hangzás érdekében vigyáznunk kell az e és é közötti közép é kiejtésére, mert ennek helyes használata a tökéletes magyar beszédben, de különösen a színpadon vagy szónoki emelvényen, rendkívül fontos. Ez a betű sok szónak egészen más értelmet ad, mint az egyszerűen kiejtett e betű.

Például: menet a csavar része, míg egy nagy felvonulás menet-nek ejtendő. A királynői termet megbűvölte az egész termőt. Szerelem a villanyt és szerelóm fogja el a szívemet. Próbáljuk csak: Kegyetlenül megverem a gyereket helyett így mondani: Kögyetlenül megverém a gyereket, és érezni fogjuk, mennyire szebben és dallamosabban hangzik.

Az ismertetett színházi szakkönyv széles érdeklődésre tarthat számot, mert nemcsak a színjátszókhöz és műkedvelőkhöz szól, hanem útmutatással szolgál mindazoknak, akik a magyar nyelv tisztaságát és szépségét szolgálják, akiknek az a feladatuk, hogy anyanyelvünkön szó-laljanak fel és értelmes, jólhangzó beszéddel kössék le a hallgatók figyelmét.

Garay Béla könyvét eszerint nemcsak színjátszóink és műkedvelőink, hanem a társadalmi egyesületek vezetői, valamint a közélet szereplői is nagy haszonnal olvashatják, mert amit megtanultunk belőle, csak javunkra válik.

Cz. T.